

6. Bilag 1: Interviews med erhvervsorganisationer

6.1.1. Kim Haggren, DI

Redigeret udgave af interview foretaget den 22. september 2021.

Dansk Industri

Epidemiens begyndelse

Da vi blev ramt af epidemien, så satte vi os ret hurtigt ned sammen med embedsmænd og politikere og spurgte: "Hvad skal vi gøre, hvad skal der ske nu og her, når samfundet lukket ned?"

Hvad var det for et retsgrundlag, vi egentlig havde at holde os til? Vi fandt jo hurtigt ud af, at vi i virkeligheden ikke havde så meget andet end epidemiloven, og da man afskaffede den direkte erstatning, så var den politiske holdning: "Vi vil hellere støtte og holde hånden under hele det danske erhvervsliv, end vi kun vil holde hånden under dem, som er direkte ramt. Vi kan ikke overskue konsekvenserne og derfor vil vi gerne understøtte bredt".

Det var derfor, man lavede de generelle kompensationsordninger. Man har forsøgt at få dem til at følge med restriktionerne og man har gjort dem snævre i nogle perioder og gjort dem brede igen. Det har været måned til måned, fra uge til uge. Det har været frustrationen for os og for virksomhederne, at det har været ekstremt svært at gennemskue, hvem der egentlig har det store overblik. Hvilken vej går vi?

Vi havde en konsoliderende dialog, hver gang ordningerne udløb: Skulle man bagudrettet reparere de huller, vi opdagede, eller skulle vi kun gøre det fremadrettet? Den dialog havde vi konstant med Erhvervsstyrelsen, departementet og politikerne. "Hvad skal vi egentlig gøre, når vi opdager at en virksomhed igen ikke bliver omfattet af ordningerne?"

Generelt kan man sige, at de store produktionsvirksomheder har været meget let ramt, for at sige det mildt. Mange virksomheder har stort set ikke været mærket af COVID-19. De har virkelig kørt. Man har fra starten sagt, at næsten uanset, at vi lukker skoler og alt muligt ned og sender alle hjem, så lader vi produktionsvirksomhederne køre. Det er det, der har gjort, at vi er der, hvor vi er i dag, for det er jo dem, der udgør en væsentlig del af dansk økonomi.

Men alle de virksomheder, der faldt imellem stolene i ordningerne, er faktisk en stor del af fortællingen.

Dem vi havde størst frustration over, det var hele oplevelsesøkonomien. Det var hele den branche med museer og forlystelsesparker og centre, for eksempel Bella Centret. Nogle af dem blev direkte nedlukket på et tidspunkt, og andre blev jo bare indirekte lukket ned, fordi de fik alle mulige restriktioner for hvor mange, de kunne lukke ind, og folk ændrede jo deres adfærd. Men i lange perioder opererede man med anbefalinger: "Vi anbefaler, at man ikke gør det ene

eller det andet ..." Men hvad er en anbefaling egentlig, når den kommer fra regeringen? Den er ingenting. Den er ikke juridisk bindende for noget, men den er adfærdsregulerende ad Pommern til.

Steder som Zoologisk Have vidste ikke hvor mange, der måtte komme ind eller ud. De fik en masse myndighedsanbefalinger, som de reelt ikke kunne støtte et retskrav på. De var ikke lukket ned, de havde bare en anbefaling om, at de ikke gjorde det ene og det andet.

Nogle af dem ville jo i virkeligheden hellere bare have, at man havde sagt: "I lukker ned!" Så vidste de i det mindste, hvad de skulle forholde sig til, og så kunne de sige: "Det er det!" Men man lavede de her mellemtung undervejs, som gjorde det rigtig svært.

Så var der alle dem, som ikke blev omfattet. Der var nogle virksomheder, som blev lukket ned, og så viste det sig jo, at når man for eksempel sagde "Tag hjem!" til hele det offentlige, så stod alle dem, der havde leverancer til det offentlige - cateringfirmaer, eventleverandører, rengøringsfirmaer - tilbage og sagde: "Hvad sker der så med os? Vi er ikke tvangslukket, men vi er bare ramt af alle de brancher, hvor de sender folk hjem." Hvad gør man med alle dem, der ikke er lukket ned, men hvor de nedlukkede virksomheder ikke længere har brug for deres ydelser? De har ingen omsætning, men er ikke omfattet af reglerne.

Man løste de fleste af udfordringerne hen ad vejen, men ikke for de virksomheder, der tjener deres penge på messer og alle mulige andre begivenheder i udlandet. De var ikke omfattet, fordi indtjeningen skulle være i Danmark. Det var en branche, som havde mistet al indtjeningen, men ikke fik kompensation.

Der opstod en masse af de her undervejs-diskussioner, som var enormt forvirrende, og virksomhederne ringede ind til os og sagde "Hvad skal vi gøre?" Vi kunne ikke rigtigt svare dem, men vi havde en hotline ind til ministeriet og departementet og vi prøvede løbende at reparere på det.

Samtidig har der jo været stor forståelse for, at alle gerne ville hjælpe, men redskaberne var der ikke rigtig.

Om samarbejdet med embedsværk og politikere

Generelt vil jeg give kæmpe ros til embedsapparatet, for de var også sendt hjem og sad i meget, meget svære situationer og forsøgte at finde løsninger på tingene. De prøvede at reparere hullerne, selvom der politisk i højere grad var en vilje til at kigge fremad.

Man skal have forståelse for, at det har været mega-megasvært. Erhvervsstyrelsen har jo ansat folk i spande undervejs, som de skulle lære op, så vi har i DI også en menneskelig forståelse for, at det kan tage tid, og de har forsøgt. Du hører ikke mig bare stå og råbe og skriges over,

at det er for dårligt. Det har undertiden taget for lang tid at finde løsninger, men de har virkelig arbejdet med det og den ros skal de have.

Frustrationer ved ordningerne, perioderne og tærsklerne

Der var et skisma mellem de generelle ordninger og de målrettede ordninger. Dem har man jo skiftet mellem i løbet af perioden, og det skabte enorm frustration.

Man sagde, at reglerne gælder for specifikke perioder. "Du har en omsætningsnedgang fra 1. juli til 30. oktober, det er der, vi måler ind fra." Men virksomhederne har jo løbende kontrakter på både den ene og den anden side af perioderne, og de har sæsoner for indtjeningen, så de passede ikke altid ind i de kasser, som man lagde ned fra det offentlige.

De skulle have en omsætningsnedgang på 30 % i perioden, men den reelle omsætningsnedgang kunne jo godt ligge på andre punkter i forhold til perioderne, hvis indtjeningen fx var sæsonbestemt. Det tog man så ikke med.

Vi prøvede at reparere på det ved at skyde perioderne frem og tilbage, men der var virksomheder, som ikke vidste, om de kunne få compensation eller ej. De havde banker, der holdt hånden under dem i nogle perioder, som også ringede ind til os og sagde: "Hvad sker der med perioden, kan vi forlænge deres kassekredit? Kan de forvente at få pengene?"

Det politiske flertal skubbede af og til perioderne, men du kunne ikke være sikker på det. Det vil sige at vi sad og forhandlede op til udløbet af en dato, altså natten før, og måske også den dag, hvor perioden udløb. Så sad virksomhederne derude og sagde "Bliver det forlænget?", og vi sagde "Vi ved det ikke!" Vi havde en forventning om, at det ville ske, men vi anede det jo ikke. For mange af ejerne og lederne i virksomhederne, så er det jo deres egne penge, de har på spil. De var jo enormt nervøse.

Virksomheder planlægger langsigtet, de kan ikke bare sidde natten før og sige "Nå, hvad sker der med indkøb? Hvad sker der med medarbejderne?" Mange af dem skulle jo til at fyre medarbejdere – de anede jo ikke, hvordan situationen så ud.

Man satte de begrænsede perioder på, fordi man ikke kunne overskue, hvor lang tid epidemien ville vare og hvad det ville betyde økonomisk. Men virksomhederne har jo medarbejdere, de har indkøb af råvarer, de har kontrakter, der skal leveres. Du kan ikke regne 3-4 måneder frem og så sige "Det er kun dér, vi holder hånden under jer." Det er simpelthen umuligt, for så sker der det, at virksomhederne ikke tør gøre noget. De tør ikke ansætte, de tør ikke købe råvarer ind, de tør ikke indgå kontrakter, fordi de ikke ved, om de kan levere på det.

Man skal også huske, at når compensationerne stopper, så er der virksomheder, som har forskudt indtjening. Du kan ikke bare stoppe restriktionerne og stoppe compensationen en

dag og så sige "Nu kører det bare!" Der er jo masser af brancher, hvor det tager tid at komme i gang igen. Underholdningsbranchen, turismeerhvervet, messer, og alt muligt andet. Dem der leverer lyd og lys til koncerter eller messer, de har et skub på 3-4-5 måneder, før de får en indtjening igen. Underleverandørbranchen er forsinket, for nu skal de have medarbejdere, de skal have råvarer, de skal have alle de der ting. Du kan ikke have et erhvervsliv på støtten, men du kan heller ikke bare stoppe restriktionerne og stoppe kompensationen fra dag til dag og sige "Nu kører det bare!"

Dér skal ordningerne også kunne holde hånden under den type virksomheder i en periode. De generelle ordninger er gode til mange ting, til det generelle erhvervsliv, men så er der nogle brancher, hvor der er nogle særlige forhold. Det er man også nødt til at kigge på fremadrettet.

Det danske erhvervsliv består af mange ting. Det består jo ikke bare af produktionsvirksomheder, for produktionen kørte jo fint, fordi vi kunne få folk ind og arbejde. De var ikke underlagt nogen restriktioner andet end verdensmarkedet og transport. Men alle andre, der så at sige havde med mennesker at gøre, de var ramt, og de er stadig kun lige begyndt at komme ud af epidemien igen.

Vi har aldrig nogensinde haft så mange, der henvendte sig. Det var i virkeligheden en succes på den måde, at vi virkelig fik kontakt med vores medlemmer. Vi var helt nede i maskinrummet i virksomhederne for at hjælpe dem. Vi samlede eksempler som vi kunne tage med ind til Erhvervsstyrelsen for at se på, hvordan de burde udforme vejledninger, for eksempel om hvad der skulle revisorpåtegning på.

Der er nogle, der ikke har kunnet overskue at finde dokumentationen eller få revisorpåtegning. Du skal jo over tærsklen på 30% omsætningsnedgang, dvs. hvis du har 20%, så er det bare *too bad*.

Så kan man jo sige "Nå, ja, vi holder alle sammen for," men den almindelige lønmodtager i Danmark har jo ikke holdt for. De har jo sådan set fået lov til at være hjemme, men der er jo virksomheder, der har haft 25% omsætningsnedgang, som bare må sige "Nå! De er bare forsvundet. Det er bare ærgerligt."

Skal man ikke have en eller anden trappe-model? Det er måske okay, at man skal over en bagatelgrænse, men 30%, det er meget. Det er 1/3 af omsætningen, som det skal dokumenteres, er faldet væk, før man kan komme ind under ordningen.

EU-reglerne

Og så har hele forløbet med EU-statsstøtte været overset. Du kunne forhandle alle mulige ting i Danmark, men ingen anede, om de kunne godkendes. Vi hyrede selv nogle statsstøtteeksperter til at hjælpe os i forhold til virksomhederne og for at lægge pres på hele EU-systemet. Vi blev simpelthen nødt til at gå uden om departementerne, for de vidste heller ikke, hvad der foregik.

Det var jo ikke embedsmændenes skyld i Danmark eller politikerne, for den sags skyld, det er bare for at sige, at der var et helt EU-lag udover det almindelige danske lag, der gjorde, at vi ikke bare kunne sende penge ud, som vi havde lyst til.

Det skaber en enorm frustration, når du har et erhvervsliv, der kan se, at det kører hurtigere andre steder i Europa. Der stoppede man i Danmark og sagde "Vi skal have godkendelser!" Vi pressede på for at sige "Lad os nu få pengene ud, nu kører vi, for det er vigtigt, de kommer ud, for der skal betales regninger! Så må vi håbe på godkendelserne senere."

Hvis vi ikke havde haft banker, som var ekstremt nervøse for at lukke virksomheder ned, så kunne det være gået helt galt. Jeg tror, at de havde fået et politisk vink med en vognstang om, at det måtte de ikke, næsten ligegyldigt hvad. Der var jo faktisk næsten ingen corona-relaterede konkurser på det tidspunkt.

Sagsbehandlingen i Erhvervsstyrelsen

Hver gang, du havde et udløb af en ordning, og den nye ordning startede, så kom der bunker i sagsbehandlingen i Erhvervsstyrelsen, med mange tusind ansøgninger samtidig, så de ikke kunne følge med. Der var store sagspukler, og Erhvervsstyrelsen ansatte flere hundrede mennesker, som ingenting anede om sagsbehandling, og som heller ikke altid var helt inde i reglerne.

Det tog for lang tid, man kunne ikke få svar på sine ting, og man vidste ikke, hvad der skulle til. Revisorerne prøvede at ringe til os, og virksomhederne ringede: "Hvor meget skal der til?" Det var meget arbitrært. Vi oplevede også, at hvor meget dokumentation, der skulle til, kunne være afhængigt af hvilken sagsbehandler man fik, eller hvilken afdeling der behandlede sagen.

Erhvervsstyrelsen var på hælene, fordi de skulle lave sagsbehandling uden der var nogen praksis for hvordan man gjorde mange af tingene og hvor meget dokumentation, man skulle kræve.

Vi havde en masse virksomheder, som var meget utilfredse med deres afgørelser, og en del af dem kunne vi heller ikke se fornuften i, og så sendte vi dem ind til Erhvervsstyrelsen, og en stor del af dem lavede de en eller anden form for remonstration på. De kiggede ad hoc på sagerne

igen, og dem af sagerne, de mente var ok, ændrede de ikke, men en del af dem kunne de godt se, ikke var i orden, og dem så de på igen.

Ellers var der jo ingen anden mulighed end at gå til domstolene. Der er jo ingen administrativ rekurs på de her sager.

Dokumentationsgraderne på hvad der udgør faste omkostninger blev jo fastlagt undervejs. Bekendtgørelserne var meget korte og kravene var ikke klare. Den enkelte sagsbehandler i Erhvervsstyrelsen, der ofte var helt ny, havde ikke nogen stor praksis at gå efter. Jeg havde 8 mand, der sad i DI og kun hjalp virksomheder med de faste omkostninger, og så havde vi et stort sekretariat, som sad med lønkompensationsdelen. Vi var belastet fra morgen til aften, og der var mange af sagerne, hvor vi ikke forstod afgørelserne.

Virksomhederne havde behov for en indgang, en hotline ind til nogle enkelte ansvarlige, men når den enkelte virksomhed søgte, så fik de et svar tilbage fra en robot, Marianne eller Christina. Men de kunne ikke få fat i en egentlig sagsbehandler, der havde sagen. Du kan ikke bruge AI til noget, hvis du bruger det på et tidspunkt, hvor murstenene bliver lagt og huset bygget.

Din virksomhed er ved at lukke ned, du sidder med medarbejdere, der skal have løn, du ved ikke om du kan betale dine regninger, og du har måske medarbejdere, du skal skille dig af med. Og så kan du ikke få fat i nogen.

Der skal simpelthen være noget menneskelig kontakt, der skal være nogen, der har din sag.

Organisationerne fik en indgang til en chef i Erhvervsstyrelsen, fordi vi insisterede på at få en. Så tog vi bunker af sager med og fik enten en forklaring eller fik taget sagen op til fornyet overvejelse.

Det har været et udtryk for en enorm frustration over, at virksomhederne ikke selv kunne finde tingene og gøre tingene. Det burde jo ellers være det bærende. Som virksomhed eller borger skal man jo kunne gå til en myndighed og sige "Hvad er egentlig min retsstilling? Hvad skal jeg gøre?" osv. Det har man ikke oplevet i særlig stort omfang.

Det har betydet, at der er mange, som ikke har søgt kompensation. Og mange oplevede, at det var så besværligt for dem, at de har givet op undervejs.

Vi oplevede store sagspukler undervejs. Men sagsbehandlingstider er jo et spejl af mange ting. De er et udtryk for et gennemsnit, men kan være misvisende, fordi der er nogle sager, som tager rigtig lang tid. Hvor nogle virksomheder oplevede, at det tog exceptionelt meget tid, fordi de skulle bruge exceptionelt meget dokumentation.

Sagsbehandlingstiden er vigtig, men det allervigtigste for mig er, at der kommer rigtige afgørelser. At man gør det ordentligt første gang, det bør være det bærende. Jeg tror, at nogle gange så bliver fx styrelsesdirektører målt på sagsbehandlingstider frem for kvalitet i sagsbehandlingen. Det store fokus på sagsbehandlingstider kan godt være farligt. Det er vigtigere, at der bliver truffet de rigtige afgørelser.

Styringsprincipper

Det har været svært at følge med i, hvilke principper vi egentlig har styret efter. Styrer vi efter, at vores hospitaler ikke kan følge med? Eller hvilke parametre styrer vi efter? Virksomheder kigger jo et halvt år frem, og prøver at planlægge medarbejdere, varekøb, kontrakter og alle mulige andre ting i forhold til, hvad der skal til for, at samfundet lukker ned igen. Er der en risiko for, at vi skal lukke ned igen? De har brug for et styringsredskab, de kan sigte efter. Det har der ikke været. Politisk har man bare sagt "Vi kører op til 30. oktober, og så tager vi stilling, når vi kommer helt dertil."

Man begyndte med at styre efter, hvor mange der var indlagt på hospitalerne, for at undgå overbelastning på intensivafdelingerne, men det forlod man hurtigt igen. Men hvad er det så, man sigter efter? Det bør ikke være det styrende, om en virksomhed lige ligger i et bestemt sogn eller i Nordjylland. Man har kørt efter smittetallene, men har justeret måned for måned. Det er svært at planlægge efter. Sådan kan man ikke drive virksomhed. Der er brug for gennemsigtige og klare kriterier.

Virksomhederne har jo ikke anet, hvad de kunne og hvad de ikke kunne, og det, der har reddet dem, er lønkomensationen, så de har kunnet sende deres medarbejdere hjem i nogle perioder.

Om appel og klager

Der bør jo være en eller anden form for nævn, som tager sig af de her sager undervejs, både i forhold til den enkelte virksomhed, men også for retsskabelsen. Der har været mange forskelligartede afgørelser og kravene til dokumentation har været forskellige. Og det, vi har set, har jo kun været toppen af isbjerget. Mange har bare ædt omkostningerne, fordi de ikke kunne overskue konsekvenserne af at gå til domstolene.

Der bør være en administrativ instans, et nævn, fx Erhvervsankenævnet, hvor man kan gå hen med disse sager. Så de bliver afgjort og man kan se, hvor snittet bliver lagt henne. Og ellers bør der være en let måde at gå til domstolene på.

Vi er i øjeblikket i gang sammen med de andre organisationer at se på, om der kan være en let domstolsprøvelse af sagerne, en slags småsagsproces på corona-sagerne. En proces hvor du

ikke har advokater og alt muligt andet, men hvor du har en let, hurtig og billig adgang at prøve sagerne.

Så er der selvfølgelig hurdlen med at samle dokumenterne og sende dem ind. Det er sindssygt besværligt for mange bittesmå virksomheder at overskue at skulle uploade en sag til minretssag.dk.

Derfor foreslog vi også, at når du vil klage over en afgørelse ved Erhvervsstyrelsen i en ny coronaproces, så er det Erhvervsstyrelsen, der sender dokumenterne ind. De har jo alle dokumenterne, og de kunne jo ligesom Familieretshusene gør i familiesager sende sagerne ind til retten. De dokumenter ryger bare videre, så du behøver ikke selv uploade.

Om straf for snyd

Man har haft mange diskussioner om, at man har været bange for snyd, og det er en del af grunden til, at det er gået for langsomt med udbetalingerne. Så er man gået over til udbetaling ved ansøgning og kontrol bagefter med firedobling af straffen. Vi har været glade for, at det har kørt med udbetalingerne, og det har også været fint med en forøgelse af straffen, men man bliver også nødt til at have en diskussion om forsætlig og uforsætlig snyd. Mange af virksomhederne har holdt igen med at ansøge, fordi de ikke vidste 100%, hvor store deres omsætningstab var for nogle perioder, og derfor var bange for at gøre noget galt og risikere firedobbelt straf. Det er jo heller ikke hensigtsmæssigt.

Vi har ikke oplevet mange virksomheder, som har ringet ind og sagt, at de er blevet kontrolleret eller har haft en dårlig oplevelse med det, for den sags skyld. Så vi har ikke så mange erfaringer med kontrollen på nuværende tidspunkt.

Her bør det jo være sådan, at når man tager noget ud til ekstrakontrol, at så bør det jo grundlæggende ikke være en ekstra omkostning for virksomhederne.

Fremtiden

Når man kigger frem, så bør man lave nogle brede ordninger, som kun har to kriterier: Du skal have en omsætningsnedgang og du skal være ramt af en epidemi, også indirekte ved f.eks. at være leverandør til en branche, der lukker ned. Vi dækker som samfund dine faste omkostninger, og ordningen kører som udgangspunkt hele året ud, indtil vi ikke kan overskue det mere. Det gælder fx hvis alle skoleelever og alle offentligt ansatte er sendt hjem, og der derfor ikke er behov for rengøring i en længere periode, så er der også kompensation til rengøringsbranchen, selvom de ikke som sådan er lukket ned.

De der meget korte perioder og de der meget specifikke ordninger, de skaber ekstremt meget frustration. Man bør garantere, at hvis staten går ind og lukker ned, og en virksomhed bliver ramt af en nedlukning, både direkte og indirekte, så er der kompensation.

Det samme gælder for underholdningsbranchen og en masse andre, der er indirekte ramt, eller dem som primært har deres indtægter i udlandet fx på messer eller lignende. De er også ramt, men er ikke tilstrækkeligt tilgodeset af ordningerne.

Fremadrettet skal man overveje, om man tør gå tilbage til den gamle erstatning i epidemiloven. Kan man overhovedet overskue det? Hvad ville det betyde? Det tror jeg simpelthen ikke, man tør, for at være helt ærlig, det tror jeg aldrig, vi kommer tilbage til. Den er død for evigt.

Der er muligheden for ekspropriation og erstatning, men hvad betyder det at få en erstatning? Der bliver det interessant at se, hvad man tør rent politisk, og hvad man kan regne på, at det kommer til at betyde fremadrettet. Vil man give virksomhederne et retskrav på at få fuld erstatning, hvis de engang bliver lukket ned?

Udgangspunktet bør være, at når vi som samfund pålægger nogen noget, som de ingen skyld har i, så skal man erstatte deres tab. Så må man kigge på, hvad der sker, hvis man lukker et helt samfund. Vi kan ruinere vores samfund, hvis vi lukker alt ned i alt for lange perioder, og skal give erstatning for det hele, og derfor er vi nødt til at have nogle styringsredskaber, så vi kan håndtere både retssikkerhed og erstatning for virksomhederne uden at ruinere samfundet.